

— Абдирашит Урбаевич, сизди өзгөндүктөр да, кара-кулжалыктар да, “биздин бала”, “биздин акын” дешип менчиктеп айтышканын көп угам. Көңүлүңүздө балалыгыңыз жөнүндө кандай эскерүүлөр жашайт?

— Чындыгында эле менин эки районго бирдей тиешем бар. Тегибиз Кара-Кулжа районундагы мурдагы Карл Маркс колхозунаң болот. Биздин туугандардан 10 чакты үй-бүлө 30-жылдары Өзгөн районундагы Шераалы айылына көчүп келишкен экен. Апам ошол аймактан. Мен өзүм Шераалыда туулуп өстүм. Атам азыр да ошол жерде жашайт, 84 жашта.

Бала кезимден тартып, жыл сайын жайында атам

француз акындарын көп окудум, алардан үйрөндүм. Акыркы 10-15 жылдын аралыгында орус символисттеринин чыгармачылыгы көңүлүмдү буруп, көп таасирлендим. Блок, Бальмонт, Мендельштам, Брюсов, Пастернак, Ахматова, кийинкилеринен Евтушенко, Вознесенский, Ахмадуллина духу, стили жагынан мага өтө жакын акындардан болуп калышты.

Символисттерди терең үйрөнүү чыгармачылыгымды дагы бир

болуп келишкен. Мен да табиятымдан ошондой жаралыпмын. КПСС бийлеген жылдары да ар жерде сүйлөп коюп, “тил азабын” тартканын, бизде демократиялык кыймыл башталганда биринчилерден болуп КДКга кошулгам. Азыр мен эч кандай саясий кыймылга аралашпайм. Себеби демократиялык партиялардын лидерлери көбүнчө жеке кызыкчылыктарын

көздөшөт. А мен бирөөгө кызмат кылгым келбейт. Анын үстүнө

чагылдыруу мен үчүн негизги максат эмес. Азыр мен өзүмдүн негизги темам-философиялык-лирика багытында иштеп жатам. Махабат, ашыглык жөнүндө жазганды жакшы көрөм.

— Чыгармачылык устатыңыз, же ой-пикирлешиңиз барбы?

— Менин поэзиямдагы биринчи устатым кыргыздын күчтүү акындарынын бири

Төлөгөн Мамеев болгон. Экинчи устатым деп атактуу акын

эстеп ичим ачышат. Эми көбүрөөк шитеп, поэзиянын жаңы жээктерин ачсам, эл ичинде түбөлүк калчу чыгармалар жаратсам деп көп ойлонот экенсиң.

Дагы бир ой. Элүү жаш адам үчүн аз эле өмүр экен. Дале өзүмдү жаш бала сезем. Кудай өмүр берсе дагы көп жашап, өлбөс чыгарма жазсам деген эңсөө пайда болду.

— Сиз редактор болуп иштеген “Вечерний Ош” гезити орус, кыргыз, өзбек тилдеринде чыгып жатат. Өзүңүз кыргызча жана орусча эркин жазасыз. Кайсы тилде эркинирээк ой-чабыттап, көркөм ойдоп жаза аласыз?

ЖҮРӨГҮМ МЕНИН АЙЛЫМДА

туулун өстүм. Атам азыр да ошол жерде жашайт, 84 жашта.

Бала кезимден тартып, жыл сайын жайында атам туугандардан алыстап кетпейли деп мени Кара-Кулжага тууганчылатып алып барчу. Атактуу Пичке-Суу, Ажике жайлоолорунда бир айча жүрүп келчүмүн. Козу багып, кымыздык терип, үй кыдырып кымыз ичкен, улак чапкан күндөр алиге чейин көз алдымда турат. Ошондуктан ырларымда да тоо жана тоолуктар темасы орчундуу орун ээлеп келе жатат.

Ал эми Өзгөндө өткөн балалыгымдын таасири бир топ башкача болду. Мен Өзгөн шаарындагы Гагарин атындагы мектеп-интернатта окуп, европалык тарбия алдым. Чыгармачылыгым да интернатта башталган. Алгачкы "Бөбөгүм" деген ырым 1962-жылы 31-январь күнү "Кыргызстан пионери" гезитине жарыяланган. Ошентип, менин мүнөзүмдө ички дүйнөмдө Өзгөн менен Кара-Кулжанын турмуш синтези бар.

—60-70-жылдардагы романтикалуу адабият, романтикалуу акындардын муунунан болосуз. Ошол муундун, өзүңүздүн акындык тагдырыңыздын бүгүнкү күндө абалы кандай?

—Менин курагымдагы акындар 60-жылдары Сүйүнбай Эралиев, Сооронбай Жусуев жана Байдылда Сарногоевдин таасири менен поэзияга келдик жана калыптандык. Кийинчерээк мага Омор Султановдун, Жолон Мамытовдун, Төлөгөн Мамеевдин чыгармалары катуу таасир этишти. Ал эми Москвада маданият институтунда окуп жүргөн жылдары орус,

Символистерди терең үйрөнүү чыгармачылыгымды дагы бир баскычка көтөрүүгө мүмкүндүк берди деп ойлойм.

Мурда Чыгыш поэзиясын окууга чыдамым жетпейт эле, көңүл коюп үңүлө окубагандыктан түшүнбөй жүргөн экенмин. Кийин Чыгыш акындарын (Хафиз, Саади ж.б.) өзүм үчүн жаңылап ачып алдым. Ошентип Батыш, Чыгыш поэзияларынын синтезин иштеп чыгып, жеке чыгармачылыгымда өзүмчө жол табууга аракеттендим.

Мен 1974-жылдан бери "Ленинский путь" ("Эхо Оша"), "Ош шамы" гезиттеринде иштеп, ыр жаза турган күчүмдү, убактымды журналистикага көбүрөөк берип койдум. Кийинки 10 жылдын ичинде гана поэзияга чындап кириштим. Азыр мен спортчулардын тили менен айтканда "жакшы формадамын". Чыгармачылык баралыма эми келдим деп ойлойм. Жакындан бери 4 поэма, көптөгөн ырлар жаздым. Куда кааласа, дагы көп жакшы ырлар жазсам деген тилегим бар.

Мен сыяктуу 60-жылдары поэзияга келип, 70-жылдары таанылган акындардын мууну кыргыз адабиятына өз салымын кошту. Бирок өтө жарык жылдыз чыккан жок.

—Ал эми өзүм болсо акындык тагдырыма ыраазымын. Атактуу акындардан болбосом да поэзиядан өз ордумду таптым деп ойлойм. Менин да өз окурмандарым бар.

—Сиз кайра курууга чейин эле демократ акын элеңиз? Азыр өзүңүздү ким деп эсептейсиз?

—Бардык замандарда эле акындар демократ, бунтарь,

көздөшөт. А мен бирөөгө кызмат кылгым келбейт. Анын үстүнө кийинки жылдары демократтар саясий банкрот болуп калышты.

Ошон үчүн мен демократия үчүн күрөшө турган бирден-бир куралым—калемим экенине көзүм жетти. Мен өзүмчө жеке демократмын.

Замандын азыркы ошкыйышы Сизге адам жана акын катары абдан оор таасир калтырганы акыркы жыйнагыңыз "Ак-Буура авантарына" кирген ырлардан көрүнүп турат. Бүгүнкү күндөгү чыгармачылыгыңыздын башкы тематикасы кандай?

—Заманыбыз оор. Бирок мен рухум жана умтулууларым боюнча кол куушуруп мүңкүрөп олтуруп калчу адамдардан эмесмин. Кыйынчылык, диктат менен күрөшүү менин канымда бар. Бирок аны поэзияда

Төлөгөн Мамеев болгон. Экинчи устатым деп атактуу акын Жолон Мамытовду эсептейм. Үчүнчү жана түбөлүк устатым—символистер. Замандаш, курдаш акындардан Анатай Өмүрканов, Эгеберди Эрматов, Тазагүл Закирова—мага руху жагынан жакын инсандар. Алардын ырларын дайыма сүйүп окуймун.

—Доордордун кагылышуусу жүрүп жаткан азыркы катаал заманда жаштардан жакшы акындар чыгышы мүмкүнбү?

—Азыркы заман күчтүү жаш акындар чыкчу заман. Мезгил өзү ошону талап кылып жатат. Бактыга

жараша өз үнү бар, дараметтүү жаш талапкерлер пайда болду. Алардын ичинен Маматибраим Жаныбеков, Садык Гавай жана Ош университетинин журналистика бөлүмүнүн студенти Рахат Камбардинова мени өзгөчө үмүттөндүрөт. Эгерде алар поэзияга бүт күчүн жумшап, жанын үрөп эмгектенсе жакшы акын болууга толук мүмкүнчүлүктөрү бар.

—50 жаштын туу чокусунда турган адамга жашоо, чыгармачылык жөнүндө кандай ой-сезимдер келет экен?

Элүү жаштын ашуусунан өтүп жатып, кылчайып артты карасам, толук пайдаланылбай калган жаштык жылдарымды, жазылбай калган чыгармаларды

Өзүңүз кыргызча жана орусча эркин жазасыз. Кайсы тилде эркинирээк ой-чабыттап, көркөм ойлоп жаза аласыз?

—Ооба, мен эки тилде ойлонуп, эки тилде жазам. Бул кудайдын мага берген чоң бактысы. Эгерде орус тилин жакшы билбесем, ал аркылуу орус жана дүйнөлүк адабиятты жазып окубасам, эч качан эл оозуна алчу акын же журналист боло албайт элем.

Орус тили мага дүйнөлүк маданий казынага жол ачты. Эне тили болсо эне сүтү менен кошо оозанып, дилме да жүрөгүмө да жакын, тилиме жатык, эки тил мага кош канатым сыяктуу.

—Сиздин поэзияңыздын күйөрмандары жеке турмушуңузга кызыкпай коюшпаса керек. Үй-бүлөңүз жөнүндө айтып берсеңиз?

—Өмүрлүк жарым Гүлбара экөөбүз бир класста окуганбыз. Кесиби врач. Үч кызыбыз, бир уулубуз бар. Неберелүү да болдук, анын аты Асан, жакында эки жашка чыкты.

Үй-бүлөм—менин тирегим жана келечек үмүтүм. Баары мага чыгармачылык иш үчүн шарт түзүп берип турушат. Үйдө мык да кактырышпайт (кага да албайм). Аздыр-көптүр чыгармачылык ийгилигимде Гүлбаранын чоң салымы бар. Ал менин жаңы ырларымдын биринчи угуучусу жана сынчысы. Кең пейил, сабырдуу аял.

Маектешкен
З.ПАСАҶОВА.